

МІНТЕ, ИНИМЪ ИЛИ ЛИТЕРАТУРЪ.

№. 16.

ЛѢНІ, 19. АПРІЛІЕ

1848.

Че воіеск ромъніі транспилвані?

(Диктеере. *)

Пълъ ачі афларъм остепелеле пвсе де пъриндіі пощрїі пентрѣ нація поастрѣ къ скоп де аї да еї о валoare, днсемпв-тате шї вазъ політікъ шї тотодатъ а о пвпе не калеа ферічірїі пввліче шї прївate. Дн есплікареа челор 12—1 пвптрї пі се десфшврарѣ атътеа мїжлоче дѣк-тоаре кърѣ ферічіре, кър твдї стаѣ съ стрїце: „Тїмпвл пресепт фѣкѣ тот пентрѣ пої; авем пвтаї а не фолосї де фрвпв-рїле атътор прїнчіпїі оневоасе шї сфїнте, каре се трек дн віаца пввлїкѣ шї прїв-атъ, пентрѣ ка съ пвтем фї ферічідї; нѣ дншїне пѣ не маї рѣтѣне а фаче нїмїк ш. а. ш. а.“ — Кѣ тотвл алтїнтрѣа ал-дїі, карїі фїїнда, віаца саѣ кѣм се зїче не лѣтїнеще есістїнда націоналѣ о предѣск дѣпѣ релече маї пре сѣс де тѣте вѣптрї-ле пѣшптещї. Ачедїа дн челе 12 пѣ-тврї пѣ афлѣ нїчі о дндетвларе, пентрѣ-кѣ лї се паре, кѣ націоналітатеа лор нї-квїрї пѣ е гарантвїтѣ не вевкврїле венї-тѣре, де ачѣаста днгрїжадї кѣм сѣпт, дн-треавѣ: Че авем а фаче, кѣм сѣ не асі-гѣрѣм?

Еѣ сїнд кѣ ачі ар фї о преа дешевар-тѣ дїспвтъ кѣ тодї ачѣїа, карїі не нація ромѣнѣ дн але сале опт мїліѣне свфлете пѣ о квнок дн тѣте провиндіїле, дн тѣте репортврїле еї соціале, політїче, еклїсіа-стїче, школастїче шї маї вѣртос денетї-че. Шїї ка ачѣїа пѣ вор прїчене, кѣ чѣї 1,200,000 ромѣнї пѣ се пот префаче, а-пвпе, десфїїнда, пѣпѣ пѣ ар авпне шї мѣрї нація днтреагѣ, кѣ кареа еї не лѣпгѣ тѣте педечеле патврале (топографїче) шї маї вѣртос політїче, тотвш, вреї пѣ, вреї, стаѣ дн чѣа маї стрѣпсѣ легѣтвїнцѣ фрѣдаскѣ денетїкѣ, літерарїѣ шї релечїоасѣ. Іар пентрѣ чѣї карїі квнок не ромѣнї, е де-ствл сѣ рефлектеѣе пѣтаї ла пѣтеросїта-теа лѣр, пентрѣ ка дела 1848 днколо сѣ пѣ маї пѣтѣ деспера де ал лор венїторїѣ. Попѣрѣле Дѣмпїлор, пѣ се пот лега дн-трѣ сарчїпѣ ка деодатѣ сѣ ле арвнчі дн апѣ, нїчі веї фї дн старе а трїмїте днтре еле ектїка, пентрѣ ка сѣ мѣрѣ мѣрте дн-чѣатѣ. Вевкѣл мѣсврелор тїранїче трекѣ ел пѣ се ва маї днтоарче. Де ачі есте, кѣ еѣ крѣд атѣт де таре дн венїторїѣл ромѣнѣлї, кѣт сѣпт сїгѣр, кѣ де пѣ ар маї фаче ел нїмїк дела сїне пентрѣ сїне, то-твш ар маї дѣчео чел лѣдїп впа мїе авї; іар дакѣ ел реашезат не трѣпвта егалї-тѣдїї політїче шї соціале, вевкѣтѣра тѣгѣ-

*) Din Nr. 15, unde din cїntїеалѣ стете дн-кїере.

лепеа, дакъ ел пѣші ва прецета а ривали-са зюа ноптеа пе калеа кълтѣреі шіа де-сѣшзѣрїї тѣтѣрор пѣтерїлор сале, атѣнчі пе ромѣн дл ащеаптѣ зп венїторїѣ атѣт де стрѣлѣчїт, пе кѣт поате фї венїторїѣл зпїі попор ашеа пѣтѣрос, дѣрѣїт дела патѣрѣ кѣ атѣтеа дѣсѣшїрї фѣрѣмосе, пѣ-пѣ акѣт пѣрѣсїте шї дѣцеленїте дп чеа маї mare а лор парте. „Дѣсѣ че сѣ фа-чем, де че сѣ пе апѣкѣт?“ се азде дїп тѣте пѣрджїле. Іатѣ фѣраджлор opїnїa mea іndїvїdѣалѣ спре а фаче чева.

Дїп челе 12 пѣтѣрї І-ѣл кончеде лї-вертатеа тїпарїѣлѣ. Че дѣсѣашѣ а-чаеста пѣтѣрѣ пої? Дѣсѣашѣ Domоїлор, кѣ сѣ пѣ пе маї тот траѣем дѣпѣ спате-ле кѣторѣа вїедї редакторї шї алджї скрїї-торї, нїчї сѣ претїndem ка ачещїа сѣ скѣтѣ кѣрдї шї жѣрпале пѣмаї ашеа а la Bosco, чї сѣ пѣнем фондѣрї, сѣ рїдїкѣт тїпографїї шї вївліотечї дп тѣте зпгїѣрїле, сѣ пѣнем премїї пѣтѣрѣ кѣрдї школастїче, іар каре професор пѣші ва дїї лѣѣра орї прелѣкѣра стѣдїѣл сѣѣ пе ромѣнеѣе ка сѣ мерїте а се тїпѣрї, сѣл трїmїtem ма аратѣрѣ; сѣ пе сілїм а лѣджї лѣmїna прїн кѣрдї попѣларе пѣлѣ ма челе маї де жос пласе а ле со-дїетѣджїї; сѣ пѣрѣсїm спѣркѣта іntрїгѣ, чї тот че пе заче пе фїкаджї сѣ спѣнем дп фаѣѣ кѣ фѣрѣте сенїѣ шї кѣ іnїтѣ кѣ-ратѣ; тїпарїѣл сѣл фолосїm спре деѣде-птаре шї дѣпѣчѣїре, іар пѣ спре дѣшнѣ-нїре дѣтѣре фѣраджї. Лївертатеа тїпарїѣлѣ кѣпрїnde дп сіне фїреѣе лївертатеа де амї кѣлїва лїмѣа, пе кареа токѣта ашеа пѣ тїо поате опрї нїmїnї прекѣт пѣ аре нїmїnї дрепѣѣл амї фѣра саѣ амї рѣнї мѣл-кареа шї вѣѣтѣра, нїчї амї лѣа вїаѣа. А-шеа дп венїторїѣ дакъ ам ажѣс пе ко-нѣнѣа де порѣѣѣел, сѣ пѣ пе маї фїе рѣ-

шїне а пе ворѣї, а пе скрїе шї чїтї лїмѣа. Ачї пропѣшїреа шї консолїдареа наджїона-лѣ атѣрѣѣ пѣмаї дела пої. Пѣнтѣл 4-леа ѣїне: Егалїтате, чївїлѣ шї релѣѣїѣ-сѣ. Ла лѣтѣрїреа іdeїлор шї а конче-птѣлѣ де лївертате шї егалїтате, се чере остенеалѣ кѣ тотѣл дїфѣрїтоаре де капрї-ѣїоаса остенеалѣ а ачелора, карїї дѣшї а-лег моделѣ де архїтектѣрѣ дѣпѣ каре дѣшї фѣкѣ шї вѣчїнѣ-сѣѣ касѣ орї калеа-скѣ, саѣ дѣшї кѣтпѣрѣ каї шї тоѣлїї, пѣтѣрѣ ка сѣ арате егалїтате. — Прїнчї-пїѣл деплїнеї егалїтѣджї шї ал лївертѣджї чївїле, полїтїче шї релѣѣїоасе аплїкат ла ромѣнї шї пѣс дп фапѣтѣ пої дп прїченем пѣзѣмаї кѣт се манїфѣстѣ ачела шї дп пѣртареа комѣнѣ а грегѣѣджлор (п. 6) шї дѣтѣрѣ дѣчетареа репортѣрїлор зѣва-рїале (п. 7), чї шї дп зрѣтѣѣреле:

Лїмѣа дїпломатїкѣ а ѣѣреї ар фї чеа ледїѣїтѣ ма 1847. Ачешаш дѣсѣ пѣ ар пѣтеа прежѣѣѣка дѣтѣрѣ нїмїк наджїоналї-тѣджлор ѣенетїче. Орї че дѣнчеркаре де а деснацїоналїса пе ромѣнїї транспїлѣанї есте пѣмаї остенеалѣ преа дешѣартѣ, лѣнтѣ дп контра патѣреї, тот одатѣ дп контра зпѣї маїорїтѣджї ѣенетїче фѣрте кѣтпѣнї-тѣре, лѣнтѣ ѣрѣѣ дп контра зпѣї лїтера-тѣре, кареа пѣ маї пѣте апѣне. Дїп ачеш-стеа се vede, кѣ лїмѣа дїпломатїкѣ дп Транспїлѣанїа пѣ пѣте лѣа алт лок, де кѣт пѣмаї чел ѣїнѣт маї пайнѣ де латїна дп репорт кѣтѣрѣ наджїоналїтѣджї; де ачї дп-коло лїмѣеле дѣшї дѣтѣрѣ прѣсте тот дп дрепѣѣрїле лор дїктате шї стрѣѣс demѣо-дате де патѣрѣ; іар дѣпрѣѣѣтѣ лор крѣ-ѣаре шї респектаре ва пайнѣа чеа маї сіючерѣ фѣратернїтате дѣтѣре попѣрѣле транспїлѣане. Дп прївїаѣа ачешаш Елѣѣѣа есте пѣтѣрѣ пої чел маї пѣтерїт мо-дел. Аколо дѣкѣ сѣѣт треї паѣїї конло-

квиторе, цертанъ таї пшърбъсь, франгеца ші італіана. Кантоне ле дши аѣ адміні-
страдіа доместікъ дн лимва попорѣлѣ,
каре тревѣ съ причеапъ ші леці, ші дес-
ватері ші предіче ші mandate; іар дн
діетъ се ціне лимва цертанъ ка пріп дн-
воіалъ тѣкѣтъ, фъръ съ фі веніт врео-
датъ елвекіанілор амініте а се черта пен-
трѣ ачеаста. Ла пої днкъ съпт треї па-
дії таї пшърбъсе. Ачеа крѣцаре пої о
прівім дн зрѣтѣореле: а) Дн адвпапделе
де дінѣтрї ші де комѣнітѣді, знде локѣ-
торіі ар фі пшмаї ромъні, десватеріле фі
реше ар крѣце пшмаї дн лимва ромълъ;
знде съпт местекадї таре, ар крѣце дн
амѣдѣдѣ лимвеле, дакъ дн зпа сіпгѣрѣ
пѣ с'ар пшѣ днделеце; іар репортѣрїле
кѣтрѣ гѣверніѣ ар мерце дн лимва дїпло-
матікъ. б) Тѣте леціле цѣреї ар фі а се
пѣвлїка ші ромънеце дн о традѣкдіе ат-
тентікъ. в) Тѣте хѣртіеле гѣверніѣлѣ,
кѣм рескрїпте, десрете ш. а. с'ар традѣче
ромънеце де кѣтрѣ трансплаторі, каріі с'ар
апліка пе ла ізрїсдікдіі ші ла дікастерїѣрї
ші с'ар пѣвлїка пріп зп Бллетїп офіціал
каре ар еші дн дѣбъ лимбе, осевїт, пен-
трѣкъ пшмаї пе калеа ачеаста се пот кон-
трола офіціалїі ла днплїніреа лецілор ші
а mandateлор, пшмаї ашеа попорѣл поѣте
фі скѣтїт де петърціпїтеле трѣгѣпѣрї а
ле прочесврілор, пшмаї ашеа поѣте ел венї
ла кѣпшїнда тѣсвремлор гѣверніѣлѣ, пе
каре пѣпъ акѣм о парте а офіціаллор ле
ціїа пїтѣла. д) Дн тѣте дінѣтрїле локѣ-
їте пшмаї де ромъні саѣ местекате, офі-
ціалїі пѣвлїчі ар фі даторї пе лѣпгъ чеа
дїпломатікъ а кѣпшїце ші лимва ромълъ,
пентрѣка съ се поѣтъ днделеце кѣ попо-
рѣл; кѣчї еї съпт пентрѣ попор, іар пѣ
попорѣл пентрѣ еї. е) Лїмва школастікъ

дн комѣнітѣділе ромъне, кѣм ші дн тѣте
класеле дела Блаж, ші дн семїнарїѣл гр.
п. в. дїп Сївіїѣ ар фі пшмаї ромъна, іар
пентрѣ днѣцдареа лимбеї дїпломатїче с'ар
днтемеїе кѣте о катедрѣ кѣ спеселе ста-
тѣлѣ ла Блаж ші ла Сївіїѣ. Тот ачеастъ
леце с'ар пѣзі ші дн прівїнда алтор класе
дїмнасіале саѣ академїче каре с'ар маї рї-
діка дѣпъ тїмпѣрї дн дїпѣтрї локѣте де
ромъні. Днсъ токма ашеа ші пе ла іп-
стїтѣтеле маї марї маїтаре ші сасе ар фі
кѣте о катедрѣ де лимва ромълъ. ф)
Атѣт маї вѣрѣос лимва бесерїчеї, а епїс-
копїеї, а сінодврілор бесерїчеці, зпїт ші
пѣзнїт, а консїстѣрелор ші дн тѣте ко-
респондїнгеле кѣ клерѣрїле ар фі пшмаї
ромъна, іар кореспондїнгеле епїскопїлор
ші але консїстѣрелор кѣ гѣверніѣл ар
кѣрѣце дн чеа дїпломатікъ зпгѣреаскъ.

Егалїтатеа ші лївертатеа релеціѣсь
пої о днделецем ші о аплекѣм ашеа:
а) Алецереа епїскопїлор съ пѣ пе фіе
цертѣрїтѣ пїчі днтрїгатѣ ка пѣпъ акѣм;
пїчі одатѣ вакандїа сказѣлѣ епїскопеск
съ пѣ поѣтъ дѣра маї тѣлт де зп ап. в)
Дакъ кѣмва пепорочїтѣл спїрїт де про-
селїтїзм днкъ тот п'ар пѣрѣсі пе ромъні:
бесерїка ші шкѣла, кѣм ші пордїѣвѣе ка-
пѣнїкъ съ рѣтѣлъ дн пропрїетатеа пѣр-
ції кареа пшші пѣрѣсі конфесїѣвѣе, фіе
ачеа маїорїтате саѣ мїнорїтате, зпїт орї
пѣзнїтѣ, тот атѣта. ч) Епїскопїі съ аїѣв
дрептѣл ші даторїнда де а копїїема сі-
под бесерїческ дн фіекаре ап, каре ва ле-
ціїі ші ва дїспѣне тѣте тревїле інтерне
а ле респектїѣлѣ клер, дїсціплїнѣ, рїт,
фвндації. д) Сїнодѣл ва фі компѣс дїп е-
lemente де а ле клерѣлѣ ші де а ле мї-
ренїлор, кѣте $\frac{1}{2}$ саѣ кѣм с'ар аѣла маї
дрепт. Консѣлтѣдіїлесїнодврілор съ се цїпѣ

deskise, pentrѣкаре орі че дпжзріре де комісарі ва ліпсі. е) Епіскопіа Фьгърашвлі решеузторе дп Блаж съ се свѣтрагъ ipso facto де съпт ієрісідікдіа прі мателві дп Стрігон, кареа нічі одатъ пз фѣ рекзпоскѣтъ де кѣтръ клер ші попор, чі джкѣркатъ дп сілъ ші пе аскѣнс; епіскопъ Блажвлі дші ва рекъдїга тітѣла ші депліна ієрісідікдіе де мітрополіе, аі кѣреі сѣфраганеі съпт кѣпоскѣдї дп історіе. ф) Епіскопіа Сїбівлі ва фі скѣтїтъ де орі че аместек ал мітрополіеі Карловідѣвлі, іар воїнд а се воі кѣ епіскопїле ромѣнещї п. з дп Țngaria спре аші адеце зп мітрополїт, съ пз фіе опрїтъ. г) Дакъ епіскопїі р. католїчі вор аве ші пе венїторїѣ сказн ші вот дп діета провінціалъ, саѣ дп діета Țngariei, съ'л аївъ несїнтїт ші епіскопїі ромѣнещї, фѣръ осевїре де воїт орі невїт. х) Преодїмеа тѣтзорр конфесїїлор, прїп зрмаре ші чеа ромѣнъ се ва плѣті саѣ де кѣтръ стат кѣ лефі орі мошїі; саѣ дакъ статѣл п'ар вої а лѣа грїжа ачеаста асѣпръші, атѣнчі ар фі даторїѣ а ліпсі пе тоді де венїтѣрі ші а джкреде хрѣпа клерѣвлі пѣтаї попоранїлор лор, карїі леар фаче фвндаціі, мошїі ш. а., прекъм е дп Nordamerїка.

Егалїтатеа школастїкъ о прїчен ашеа: Шкóле комѣоале съ се рїдїче престе тот фѣръ нічі о дпжзріере кѣ спеселе статѣвлї. Дп комїтатѣл Хънедо̀реї, ші дп дістрїкѣл Фьгърашвлї, каре пѣтаї дп ліпса шкóлелор прекалѣлатъ прїп політїкъ съпт ашеа рѣтасе дп кѣлтѣръ, съ се рѣдїче кѣте зп дімнасіѣ пентрѣ ромѣні, фіїнд попѣлациа ачелор діпзтѣрі маї тоатъ ромѣнъ. Лічезл Блажвлї съ се палде

ла ранг де зпїверсітате; іар дптре класеле нормале ші дімнасіале съ се рѣдїче ші о шкóлъ технїкъ пе з ані. Дп Аврѣд съ се дескїдъ о шкóлъ асемenea челеї дѣла Шемнід. Дп Брашов о шкóлъ таре комерціалъ. — Реціментеле ромѣнещї де гранїдъ съ фіе реашезате дп дрептѣріле лор політїче провінціале, ка дп ачелеа джкъ съ се пóтъ адеце офїціалї ші депѣтаді. Гранїдарїі съ'ші адеагъ сіпгѣрі пе аї лор офїдерї. Шкóлеле остѣшещї дп Нъсъвд ші Орлат съ се адаоце кѣ класе математїче ші престе тот съ се дпѣвпѣтѣдіаскъ. Авереа реціментелор съ пз маї фіе манїѣлатъ дп Віена.

Съпт ачестеа атрївѣтеле націоналітѣдїі? Мъ вор дптрева чїтїторїі, кѣчі пої націоналітате воїм. Ла ачеста vom да рѣспѣвсѣл алѣдѣтъ, дакъ кѣтѣва пз се вор афла алдії карїі съ пе зшорезе дп мїжлокѣл атѣтор грїже прїгонїтоаре ші окѣпадіі сторкѣторе де тѣдѣва віедеї. Б.

Стѣдіі асѣпра лімѣеї ромѣне.

(Țrmarе.)

Дѣпъ че деспре артїкѣлѣ, трежндѣсе кѣ ведереа оріціпала лѣї дпсемпѣчїзне, с'а формат, прекъм въззрѣт, о idee зпїлтѣралъ, а зрмат патѣралмїнте, ка артїкѣлѣл лімѣелор romane съ се жѣдече ка о парте де кѣвжнтѣ стрѣїпъ де лімѣа латїнъ, ші адоптатъ маї тѣрзіѣ; ші фіїндкѣ артїкѣлѣл есте кѣ тѣлтѣ маї есінциалѣ ші фамїліарѣ дп лімѣеле romane, дѣжт съ се пóтъ десѣрѣді де оріцінеа ачестор лімѣе. с'а дпрѣдѣчинат тот одатъ пѣререа, кѣ лімѣеле romane moderne пз сжот алт-

чева, декът фѣче але лимбеѣ латѣне, пѣскъте дѣн ачеаста дѣн периодѣл декъдѣндеѣ еѣ. Дѣпъ Raynouard, всѣл артѣкълѣлѣ ар венѣ пѣмаѣ дела свѣта а ба дѣкоаче*), шѣ форме де але лимбеѣ италиене модерне, тот кам де пе аттѣпчѣ, дела свѣта а ѣ.**) Пѣрерѣле ачесте се фѣкѣрѣ догме, шѣ вѣнд кѣте одатѣ италиенѣ шѣ маѣ тѣрѣзѣ ромѣнѣ кѣтезарѣ а зѣче, кѣ лимбеле лор пѣ сѣпѣт пѣскъте дѣн латѣна, чѣ дѣн фѣндѣ сѣпѣт лимба попѣлѣлѣ ромѣнѣ — фѣреште кѣ дѣалектеле сале — дѣкѣ дѣн тѣмпѣл дѣфлорѣндеѣ ромѣне, devenѣрѣ рѣдѣкѣлѣ! Ба дѣкѣ, спре а се пѣтѣ сѣсѣдѣнѣ ачелле догме, се пѣскѣ алтѣ авсѣрѣдѣтате; кѣ тот попѣлѣ ромѣнѣ, ва фѣ ворѣтѣ лимба чѣчѣронѣанѣ, о пѣрере датѣ де мѣнчѣвне де тоате лимбеле модерне попѣларе алтѣтѣрате пе лѣпѣгѣ лимбеле кѣлте, пе лѣпѣгѣ лимба де штѣнде шѣ лѣттератѣрѣ. Кѣт пѣтрѣ лимба латѣнѣ, сѣпѣт о мѣлѣдѣме де тѣртѣрѣѣ, кѣре пе дѣкредѣндевѣзѣ, кѣ пе лѣпѣгѣ лимба латѣнѣ кѣлтѣ ера алтѣ лимбѣ попѣларѣ, сѣѣ кѣт о пѣмѣеѣ еѣ вѣлгарѣ sermo vulgaris, rusticus, sermo subrusticus (Cicero), sermo sordidus***). Дѣп

пѣвем лѣпсѣ де тѣртѣрѣѣрѣле вѣтрѣнѣлор ромѣнѣ; лѣкѣрѣл дѣпсѣшѣ ворѣеште пѣтрѣсѣне. Дѣкѣ дѣн зѣлеле поастрѣ, дѣн кѣре о тѣре парте а попѣлѣлѣ цѣранѣ, дѣн стателе кѣлѣвѣте, штѣе кѣрте, шѣ дѣн кѣре тѣпарѣл шѣ мѣжлѣчеле де кѣтмѣнекѣчѣвне респѣндѣскѣ аттѣтѣ де кѣрѣнд тот че продѣче штѣнда вѣманѣ, есте ашшеа де тѣре дескѣлѣндеѣ, дѣфферѣндеѣ дѣнтрѣ лимба чеа вѣтѣ дѣн гѣра мѣлѣдѣмеѣ шѣ дѣнтрѣ лимба класѣкѣ, че вѣм зѣче де ачеа вѣкѣме, дѣн кѣреа лѣтѣна кѣлтѣреѣ ера аттѣтѣ де рѣстрѣнсѣ, аттѣтѣ де тѣрѣнѣтѣ? Дѣн опереле лѣѣ Чѣчѣрѣне vedem, кѣт де пѣдѣнѣ ромѣнѣ кѣпѣоштеѣ вѣне лимба латѣнѣ. Кѣт пѣтрѣ матроанеле Romeѣ, Чѣчѣрѣне дѣн кѣртеа III. деспре Оратѣр лѣвѣдѣ ка о парѣтате пе соакѣрѣса Лѣлѣа, кѣ ворѣеа лѣтѣнѣште, вѣне, дѣпсѣ кѣ тоате ачесте о лимбѣ маѣ вѣкѣе, ка а лѣѣ Плавтѣ шѣ Nevѣѣ. Шѣ ачест лѣкѣ е интересѣнт, пѣтрѣкѣ вѣр оппѣне ворѣа ромѣнѣ ворѣеѣ латѣне: Nostri minus student literis, quam Latini: tamen ex istis, quos nostis, urbanis, in qui-

nate — dicamus? — Neque enim conamur docere eum dicere, qui loqui nesciat: nec sperare, qui latine non possit, hunc ornate esse dicturum. . . . Linquamus igitur haec, quae cognitionem habent facilem, usum necessarium: nam alterum traditur literis doctrinaeque puerili: alterum adhibetur ob eam causam, ut intelligatur quid quisque dicat. . . . Маѣ жѣсѣ дѣпѣкѣтѣ лѣѣ L. Cotta: „Rustica vox et agrestis quosdam delectat, quod magis antiquitatem, si ita sonet, eorum sermo retinere videatur: ut tuus, Catule, sodalis L. Cotta gaudere mihi videtur gravitate linguae sonoque vocis agresti: et illud, quod loquitur, priscum visum iri putat, si plane fuerit rusticum. Cic. L. III. de Oratore.

*) Diez, l. c. II. 14.

**) Пе аттѣпчѣ ле гѣсѣскѣ Lanzi, Muratori, Ciampi шѣл. Bezѣ шѣ Diez I. 62.

***) Дѣнтрѣ алѣѣ маѣ мѣлѣѣ сѣ се кѣрте ла Aulus Gellius, N. At. LL IX, 13. XIII, 6. XVI, 7. XVII, 2. 7. etc. Чѣне а чѣтѣт кѣ оарѣкѣре аттѣндере кѣрѣдѣле лѣѣ Чѣчѣрѣне деспре Оратѣрѣ, пѣа пѣтѣт сѣ пѣ се кѣпѣвѣнгѣ, маѣ вѣртѣс L. III. кѣ елѣѣ дескѣлѣнѣште пе лимба латѣнѣ де лимба ромѣнѣ, шѣ пе лимба латѣнѣ о фѣче лимбѣ всѣалѣ пѣмаѣ фѣмѣлѣлор чѣлмор алѣесе. Дѣнтрѣ мѣлѣте лѣкѣрѣ сѣ vedem вѣнеле: „Quinam igitur dicendi est modus melior, — quam ut latine, ut plane, ut or-

bus minimum est literarum, nemo est, quin literatissimum togatorum omnium, L. Valerium Soranum lenitate vocis, atque ipso oris pressu et sono facile vincat. Quare, cum sit quaedam certa vox romani generis, urbisque propria, in qua nihil offendi, nihil displicere, nihil animadverti possit, nihil sonare aut olere peregrinum: hanc sequamur; neque solum rusticam asperitatem, sed etiam peregrinam insolentiam fugere, discamus. Equidem cum audio socrum meam Laeliam, — facilius enim mulieres incorruptam antiquitatem conservant, quod mul-torum sermonis expertes, ea tenent semper, quae prima didicerunt, — sed eam sic audio, ut Plautum mihi aut Naevium videar audire.

Тот Чіцероне до картае тителатъ Brutus авіа поате пѣтера 6—7 фемеі, допре каре ші Корнеліа мама Гракілор, каре ворвѣаѣ маі віне лімба латіоѣ, пептрѣкъ ераѣ дін касе, че аѣ дат репѣвлічеі тот ораторі аллеші. *)

Тот ашшеа де непатѣралъ ші авсѣрдѣ есте пѣререа, къ лімбеле romane moderne сѣнт фііче алѣ латінеі, сѣнт пѣскѣте дінтрѣлса. Онде есте тѣкар о лімбѣ вііѣ, о лімбѣ кареа трѣште до гѣра попѣвлѣві, кареа сѣ се фіе пѣскѣтѣ дінтр'о лімбѣ мортѣ орі доксіѣ до кѣрді? Чіне есте ашшеа де вѣтѣт де стелле, кареле аттілѣждо кѣтѣ де пѣдїоѣ ла сѣпѣтосѣл кѣвѣнтѣ, сѣ пѣ доделлеагѣ, къ лімба че кѣлтївѣждѣсе devine лімбѣ літерарѣ, есте пѣскѣтѣ дін вііа лімбѣ а попѣвлѣві? Кѣ прїн зрмаре пѣ лімба авторілор класїчі есте мама лімбеі, пе кареа о ворвѣште мѣлдімеа, чї дін контра ачеаста дін зрмѣ

есте ісворѣл ші мама челлеі класїче? Сѣ зїчем, къ ва венї тімпѣл, кѣнд ва кѣдѣ Англіа, Цѣрманїа, Франчіа, кѣнд се ворсѣвѣга де алді ші літератѣреле лор се вор докїде, се вор кѣрма, кѣм с'а доксіѣ а Ромеі, кѣм с'а кѣрматѣ а Атенеі, ші вор ретѣлнѣ пѣмаі до скоарда кѣрдїлор, — оаре лімбеле, пе каре акѣм ле ворвѣште маса ачеллор попѣлї пе дождѣ лімба класїкъ а довѣдїадїлор, оаре лімбеле ачесте, докъ вор маі ретѣлнѣ, се вор пѣтѣ пѣмі елле фїіче пѣскѣте дін челле моарте? . . . Сѣ фїм дар дрепді, сѣ лѣпѣдѣм преждѣделе ші сѣ адскѣлѣтѣм де сѣпѣтосѣл кѣвѣнтѣ.

Лїмба дочепе а се кѣлтїва дін фѣлділ лімбеі попѣвлѣві, ші допѣче прїн кѣлтѣрѣ а ажѣвѣсѣ ла класїчітатѣ, се стѣвілеште до форма ші матерїа са, ші аттѣлчї се пѣте пѣмі деплїнїтѣ, се докїде, ші есте оарекѣм моартѣ, де ші класа чеа маі кѣлтїватѣ о ворвѣште: моартѣ, пептрѣкъ пѣ маі мерѣе доаїнте, сѣѣ де ші маі мерѣе доаїнте прекъм еленїка, латїна, ші астѣзі цѣрманя, еа мерѣе неаттѣрѣждо де лімба мѣлдімеі, де векїл сѣѣ ісворѣ, мерѣе допѣ регѣлеле адоптате ші стѣвілїте де авторїі класїчі; вѣеле допѣ даѣ доппої. Еар лімба мѣлдімеі, лѣсатѣ патѣреї, вііеазѣ неконтенїтѣ, мерѣе доаїнте кѣ попѣвлѣл, се тот формѣазѣ аттѣл дін сїне, дін ісворѣл сѣѣ челлѣ вііѣ, кѣтѣ ші дін допрїзїнде стрїне, регїлѣждѣ-ші пѣмаі фѣндѣл ші тіпѣл орїдїналѣ, пе каре попѣвлѣл до перде пѣмаі кѣ тотала са стїпсѣрѣ. Кѣнд с'а пердѣт фѣндѣл ші тіпѣл лімбеі орїдїналѣ, аттѣлчї с'а пердѣт лімба ші допрезѣл кѣ еа попѣвлѣл кѣ пѣме кѣ тотѣ. Лімба класїкъ, кареа devine лімба оффїціалѣ а статѣлї, релѣкреазѣ ші еа

*) Cic. in Bruto.

дпаппоі дп лімба попэлэлї; дар ачеастъ релъкраре н'а реешіт нїкїрі а траце дѣпъ сіне пе лімба тѣлдімеі шї а о скїмба: релъкрареа ачеаста а ретасѣ тотдеавна свнерфіціалъ. Дакъ нѣ се дптѣмплъ ачеаста дп стателе кѣлте дп зіллеле поа-стре, кѣм се пѣтеа дптѣмпла ла romanі? А фост дар лімба латїнъ, лімба севатѣлї Romei, лімба гѣверѣлї, лімба дрегъторї-лор дп колонїї шї тѣпїчїпїї, лімба оффїціалъ а статѣлї шї лімба ерѣдїгїлор. Дар се зіче, кѣ форме de але лімвелор romane moderne, обвінѣ пѣмаї дела свта а 5 шї а 6 дкоаче. Преа віне. Кавса есте, кѣ аттѣчї сѣърматъ ера пѣтереа Romei, деспървсеръ жѣдекъторїї векеї кърдїї, т-мілігї шї кѣзвдї ераѣ чеї че свсгїнеаѣ літереле, шї скрїіторїї лѣсадї сіешї дп-чепѣсеръ а амтестека дп лімба латїнъ фрасе попѣларе, че маї пайнте нѣ ера їертат а фаче. Алмінте, віневоїеаскъ чї-нева аїмі респзїде: кѣм с'а пѣтѣт дп-тѣмпла, ка дпчепѣнд дела мама Roma, пѣлъ ла чеї маї арѣокадї термінї аї кѣмп-плїтѣлї імперїѣ, тодї попѣлїї деодатъ, съ лапедѣ термінѣчїзнїле латїне шї съ се дпфѣдїшезе лѣмеї кѣ кѣвїнтеле латїне пѣмаї дп рѣдѣчїнеме лор, тодї знѣл ка шї алтѣл? Кѣм с'а дптѣмплатѣ, ка тодї ачестї попѣлї, фъръ а авѣ знїї кѣтмїне-кѣчїзне кѣ чеїлаадї, съ прїїтеаскъ артї-кѣлѣл, — съ прїїтеаскъ зн че кѣ тотѣл стрїнѣ de лімба латїнъ? Маї вѣртосѣ пої, тѣїадї, їсоладї кѣ тѣлт маї дпайнте de ачеа епокъ de Roma? Шї кѣм с'а дптѣмплатѣ ка съ прїїтїм кѣ тодїї, дп-фїпдѣ тот знѣ артїкѣл? Ал, ea, a, el, il, le, l', сѣнт дп фїпдѣ тот знѣ кѣ ille, is, ea. Артїкѣлѣ портѣгалѣ съ нѣ ам-тѣдеаскъ пе чїнева: кѣчї de шї есте а-

кѣм o, do, ao, odїnoаръ а фост фъръ дп-доїеаллъ lo, delo, alo; дпсѣ літера l, с'а топїт, прекѣм се дптѣмплъ шї дп алте лімѣе romane, шї а ретас ла Портѣгалї пѣмаї кѣнд артїкѣлѣ се дпвїагъ кѣ пре-пѣсѣчїзнеа por (per=пептрѣ), кареа дпсѣ аттѣчї се фаче дїп per. Ашшеа портѣ-галѣл, дп локѣ de а зіче: por-o, por-os, por-a, por-as, зіче: pelo, pelos, pela, pelas, (дп локѣ de per-lo, per-los шчл.). Маї їнтересантѣ есте артїкѣлѣ cardїкѣ саѣ cardїnianѣ, su, sa, sos, sas, кареле ла прїма vedere с'ар пѣреа а нѣ авѣ нїмїкѣ кѣ ille, is. Фїпндкѣ cardїї дп локѣ de loro, ita-lianѣ шї лор ал пострѣ, аѣ sor шї їnsor, с'ар пѣреа а фї о фрѣнтѣрѣ дїп ipse, шї дїп дп-сѣш (дпшїї=дпсор=дпшїлор). Тот ашшеа дп декїаръ шї Diez дп гра-матїка лімвелор romane. Дар, прекѣтѣ штїѣ еѣ, тодї с'аѣ дпшеллатѣ дп артїкѣ-лѣ cardѣ. Еллѣ нѣ есте дїп ipse — ip- sus — кѣ тоате кѣ ачеаста н'ар фаче нї- мїкѣ дп контра темей теле de маї свс; фїпндкѣ тот ар фї дела зн пролѣме. — Артїкѣлѣ Cardїnianѣ есте ретѣшїда вѣ-трѣнеї форме а пролѣтелї is, ea, кареа прекѣтѣ штїѣ, с'а релїонѣтѣ пѣмаї ла пое-тѣл Ennius. Ла еллѣ віне: sum, sam, sos, sas, дп локѣ de: eum, eam, eos, eas; шї фїпндкѣ се гѣсеште ла еллѣ sum, sam дп аккѣсатївѣ, фъръ дпдоїеаллъ с'а аффлат дп оаре каре діалектъ шї номїнатївѣл su, sa. Дїп ачеа формѣ векеї а пролѣ-телї is, ea, а маї ретасѣ шї дп латїна ip-se, ip-sus, ip-sa, шї ла пої дп-сѣ, дп-сѣш, дп-са, дп-сам; еар сіогѣрѣ шї дп-треагъ есте пѣмаї дп артїкѣлѣ cardїo-ianѣ. Ашшеа дар се редѣкѣ артїкѣлїї по-стрї тодї ла знѣ їсвор, сѣнт дпфїпдѣ тот знѣл. Кѣм с'а дптѣмплатѣ дар, ка тодї

попъліі romanі, аррѣикаді дн аттѣте ко-
тѣре але Европѣі, ші деспърдіді зніі
де алдіі, съ пріімеаскъ зпъл ші ачеллаш
артікълѣ, дакъ еллѣ е къ тотѣл стрѣнѣ
де лімба латінь? — Din печесітатеа ар-
тікълълі сімцітѣ де тоді попъліі romanі
modernі дн тоате локъріле, ші дін есіп-
ціалітатеа лві дн форма ачестор лімбе,
се пѣтеа дпкеіа фоарте зшорѣ ла оріці-
палітатеа лві дн лімба векіе romanъ саѣ
песте тот дн лімбеле Італіеі. Ачеста
ера дрѣтѣл челлѣ маі скъртѣ ші маі па-
тѣралѣ; дар пѣл кълкъ пімене. Есем-
пле де форме, фѣръ де терміпъчѣніле
класіче, окърѣ дн челле маі векі ретъ-
шіде а ле лімбеі латіне; оввіпѣ ші де
аттѣчї дн тоате періоаделе еі. Штіѣ,
къ се зіче, къ дн шѣсѣра, дн кареа лімба
латінь с'а аппропіатѣ де а са декъдіпдѣ,
віне ші ліпса де терміпъчѣніі маі деасѣ.
Аста пѣ е addeвърѣл. Де ва фї ворѣа
деспре дпскріселе де пе піетре, аттѣчї
дн addeвърѣ віпѣ маі де тѣлтеорї квіпте
фѣръ s, m, — терміпъчѣніле латіне. Пен-
трѣ че? Пентрѣкъ монѣміптеле сѣпт маі
десе дела Чесар ші Авгѣстѣ дпкоаче.
Еар дакъ е ворѣа де скрііторї, аттѣчї
віпѣ маі десе дн кърді дпайпте де епока
ачеаста, дпчепѣнд дела фржотѣреме чел-
лор XII табле де леці. Дн ачесте леці
с'аѣ реціпѣтѣ ші леці регале, прекѣт аѣ
ретасѣ елле дн меморіа ші всѣл оаме-
нілор, де але лві Ромѣлѣ, Нѣта, ші
маі вѣртосѣ де але лві Сервіѣ Тѣліѣ,
каре, дѣпъ кѣм пе сѣзне во історікѣ ве-
кѣх *), дефїіпдате де Тарквініѣ Сѣперѣл, се

репѣфїіпдарѣ де прїміі копсѣлі аї репѣлі-
чеі. Есемпле де ачесте vom продѣче ші
поі пѣпъ ла Чічероне.

(Ва зрѣта.)

Ромъніі дін Ановалахїа.

Ромъніі, карїі дѣпъ деосебітеле про-
віпдіі че локъеск, се пѣмеск ромъні, мол-
довенї саѣ дачіенї, адікъ дін Dacia; де-
разѣ оріцінеа лор комъпъ дін колонїіле
romane че дппопорарѣ одіпїоарѣ Dacia
веке. Лімба, депрїндерїле, пѣтеле локъ-
рілор пѣпъ астѣзі афлѣтоаре, прекѣт ші
фїсіопомїа локѣіторїлор кѣпрїнд дн сіне
тіпѣл латїнілор, ші кѣраціѣл солдацілор
ромъні дн рѣсѣоаеле векі прекѣт ші дн
челе нѣ саѣ арѣтат вреднїк де лецеоа-
пеле romane. Ачестѣ колонїе, каре сѣвт
дппѣратѣл Аврелїан аѣ фост трансплѣн-
татѣ дн Mesia, деспѣрдітѣ де маїка па-
тріе, ші дппресѣратѣ ла веакѣл ал VIII.
де кѣтре пѣвълїреа хѣпїлор (зпгѣрілор),
аѣ възѣт деспїкѣндѣсе дін сіпѣл еі маі
тѣлте семїпдіі че мерсерѣ съ касте дн
тѣпдіі Macedonіеі о віадѣ маі потрївітѣ
къ депрїндерїле лор челе векі, адікъ: аче-
леа але зпві попор пѣстор ші рѣсѣоїнік.
(Ѣпів.)

triciis, ut ante, plebeios circumveniri in con-
tractibus, omnes sustulit, ac ne tabulas qui-
dem, quibus erant inscriptae, reliquit, sed et
has foro summoveri iussas abolevit.“ Гре-
кѣл Dionys. Halicarn. Antiquitatum romano-
rum L. IV. Чїтѣм ачест локѣ дїнадїне, пен-
трѣкъ маі жосѣ пе vom фолосї къ еллѣ. Де-
спре репѣфїіпдатеа ачестор леці, ворѣпте
тот ачест історікѣ L. V.

*) „Nam leges a Tullio latas, quae ius aequum
faciebant utrique ordini, nec sinebant a pa-